N^ro 13.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 14. LISTOPADA ROKU 1797 WE WTOREK

UKAZ JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Samowładcy Całey Rossyi z *Rządzącego Senatu, Litewskiemu Guberńskiemu Rządowi.*

Na mocy Imiennego JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Naywyższego Ukazu, pod datą 27. Septembra, z podpisem własnorecznym Monarchy, danego Senatowi w słowach: „ Kontrakty od dawnego wezwyczaienia odbywaiące się do „ tych czas w Dubnie, Uznaliśmy My za rzecz pożyteczną, dla wygody, i „ lepszey zreczności wewnetrznego Handlu przenieść do Kijowa; ku wykonaniu czego rozkazuiemy Senatowi, uczynić potrzebne w tym Rozrządzenie. „ *Rządzący Senat rozkazali*: o należnym wypełnieniu takowego JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Naywyższego Ukazu, Kijowskiemu, i Podolskiemu Guberńskim Rządom Ukazami zalecić, a dla wiadomości o tym Wysoko-Monarszym Rozkazie, dadź znać takowemiż Ukazami, wszystkim Sądowniczym Juryzdykcyom; oraz Moskiewiego Senatu Departamentom, i Swiatobliwemu *Rządzącemu Synodowi* kommunikować. Oktobra 1/6 dnia, 1797. Roku.

Na Originale podpisy następne: *Ober-Sekretarz, Jan Repijew. Sekretarz Jan Kuczyn. Regestrator Jan Płachotin.*

Z 3go Departamentu.

z Wiednia 28. Października.

Dnia 25 przybyli z Udine *Margrabia de Gallo* Ambassador *Neapolitański*, i Hrabia *de Cobenzl* Minister Pełnomocny *Cesarza Jmci.* Przywieźli nam pokoy pożądany; z tąd wnieść łatwo z iakim ukontentowaniem i wdzięcznością w stolicy byli przyimowani W ciągu długiey negocyacyi tym bardziey gdy iuż ukończoną była, General *Buonaparte* dał obudwom dowody szacunku wysokiego. *Austryackie i Francuzkie* armie dowiedziawszy się o podpisanym traktacie; okazywały radość niezwykłą; we wszystkich obozach widzieć było illuminacye, bale &c. Toż się dzieie we wszystkich Państwach dziedzicznych;

Ministerium nasze donosząc całemu narodowi o tak wielkim zdarzeniu, żadney nie uczyniło wzmianki o warunkach dla tey, iak mówią, przyczyny, iż Wodz *Francuzki* umówił się z Hrabią *de Cobenzl* póty nic nie ogłaszać, aż nastąpi ratifikacya traktatu z obu stron, i iey zamiana, co się stanie naydaley przed dniem Listopada 14 Tym czasem General Major Inżenierow *Chasteiler* wyiechał do *Udine*, dla wytknięcia nowey linii graniczney we *Włoszech*, która według powszechney pogłoski zaymować będzie cząstkę kraiu *Weneckiego*; on ieszcze ma zlecenie wyznaczyć regimenta na osadzenie nowonabytey Prowincyi.

D. 24 znayduiący się do tych czas w niewoli *Austryackiey* Officyerowie i żołnierze *Francuzcy*, do *Laybach* zgromadzeni, trzema kolumnami ruszyli do swoiey Oyczyzny. Gdy się lud *Wiedeński* niewymównie cieszył z tak pomyślnych wiadomości *Morton Eden Poseł Angielski* odebrawszy nadzwyczaynego z *Londynu* gońca, pośpieszył z doniesieniem Ministrowi interessow zagranicznych o znakomitym zwycięztwie Admirała *Duncan* nad flottą *Batawow*: lecz ponieważ w czasie trwaiącey nawet woyny liczne *Anglików* na morzu wygrane, flott *Francuzkich* i *Hiszpańskich* zniszczenie, żadney *Austryakom* nie czyniły diwersyi, tym bardziey do zmiany teraźnieyszych okoliczności wpływać nie mogą.

Według odebranych niedawno wiadomości z *Berlina*, zdrowie Króla Jmci *Pruskiego* iest w stanie niebespiecznym Mówią iż *Cesarz Jmść* wezwał *Arcy Xcia Karola* do stolicy na d. 4. Listopada, ieżeli nayważnieysze okoliczności koniecznie wyciągać nie będą, ażeby się znaydował przy armiach nad *Renem*:

Nie wiadomo, kiedy Hrabia *Metternich* wyiedzie do *Raſtadt*; podobno Kongreſs między *Rzeszą Niemiecką i Rzeplitą Francuzką* w tym mieście umówiony, nie prędzey naſtąpi, aż po zamianie ratifikacyi nowego traktatu. Kardynał *Bathiani* Prymas Króleſtwa *Węgierſkiego*, dni kilka w *Wiedniu* zabawiwszy, po kilku konferencyach z Monarchą i Miniſtrami odiechał do *Węgier*.

Pamiątka *Maryi Tereſsy* w błogosławieńſtwie ieſt u wſzyſtkich którym panowała narodow. Opisać nie podobna, z iak wielkim ukontentowaniem przyięty wſkrzeszenie Akademii pod iey imieniem w kraiu i za granicą znaiomey. *Franciszek* 2. przywrócił onę do ſtopnia dawnieyszego, poddaiąc wraz z Adminiſtracyą funduszu, naywyższemu dozorowi Hrabiego *de Saurau* Prezydenta Kamery nadworney i Miniſtra. Akądemicy *Leopoldyńscy* i funduszowi, którzy do tych czas 300. złł; Ryńs. na wyżywienie ſię brali, w nowey Akademii oprócz wygody przyzwoitey, corocznie 250. złł. Ryńs. doſtaną. Profeſsorom Duchownym po upłynionych latach z przepisu, zapewnił Monarcha lepsze, *beneficia*, Kanonie, pensye, &c.

z Londinu 24 Października z Gazety Berlińſkiey.

Nie ma już nadziei pokoju z *Francyą* bliſkiego; wſzelka kommunikacya między *Calais i Dover* zabronioną zoſtała, dwa ſtatki pocztarſkie w oſtatnim porcie znaydujące ſię do tychczas dla publiczney poſługi, za rozkazem rządowym do *Yarmouth* odpłynęły. Zoſtał jeſzcze w kraju *Agent Francuzki* traktujący o zamianę wojennych brańcow. Teraz jeden *Lord Duncan Canynedown* zwraca na ſiebie uwagę całego narodu. Jego teraz *Anglicy*, jak niedawno Admirała *Jervis* pierwſzym z bohaterow ſwoich nazywają, póki nowe na morzu zwycięſtwo do innego tych zaſzczytow nie przenieſie rycerza.

Gdy wjeżdżał do *Margate i Dover*, witany był gęſtym z armat ſtrzelaniem W *Dover* znalazł Miniſtrow *Pitt i Dundas*, Admirała *Hood*, i wielu znakomitych Panow, którzy na spotkanie zwycięzcy zawołanego przybyli. Po całym Króleſtwie radość powſzechna; nieczuje dziś narod podatkow ciężaru, gotow złożyć nowe, jeśli tego potrzeba wyciągać będzie. Zdarzenie dla Minſtra ſkarbowego nayſzczęśliwſze. Oppozycya nawet mówić nie może przeciw ogromnym nakładom, które tak wielki zaſzczyt i chwałę dając *W. Britannii*, serce każdego *Anglika* podnosząc i umyſł, gruntują w nich zaſtarzałą opinią, iż był, jeſt, i będzie w potomne czaſy pierwſzym z narodow po morzu żeglujących.

Nie tu koniec. Król Jmść sam odwiedzić poſtanowił Admirała *Duncan*; cała jego flotta do *Nore* ſię zgromadza. Kapitan *Trollope* Monarchę do Admiralſkiego okrętu przeprowadzać będzie. Ten zaszczyt uczynił r. 1781 Jerzy 3. Admirałowi *Parker* po bitwie z *Hollendrami* ſtoczoney pod *Doggersberk*; i *Lordowi Howe* po zwycięſtwie na brzegach *Bretannii* r. 1744 nad *Francuzami* odnieſionym. Dzisieysi *Anglicy* z chlubą to uważali, iż pod panowaniem teraźnieyſzego Króla więcey bitew walnych wygrali na morzu, żadną nie przeplatanych klęſką, niżeli pod *Cromwellem*, *Karolem* 2. *Anną*, *Jerzym* 1 *i wtórym*. Zabraliśmy całą *Hiszpanom* eskadrę w *Hawanie*; *Rodney* nad *Langarą i Hrabią de Grasse* triumfował; *Villaret Joyeuse* pierzchnął przed Lordami *Howe* i *Bridport*; *Hotham* rozgromił flottę *Toulońſką*; *Jervis Hiſzpańſką*, *Duncan Batawow*. W tych 8. potyczkach więcey 50 okrętow liniowych na nieprzyjacielu zdobyto.

Król Jmść powróciwſzy z *Nore* 1. Liſtopada, w dniu zaraz naſtępującym zagai Parlament, tegoż czasu wynidzie deklaracya gabinetowa względem zerwanych w *Lille* negocyacyi; wszakże ta zależy jeſzcze od wiadomości, jaką z *Wiednia* odbierzemy o woynie lub pokoju. Niektóre okręta od flotty *Lorda Duncan* nie powróciły; gdzie są nie wiadomo; kilka krąży przed portem *Texel* trzymając *Batawow* w ściſłym opaſaniu: po tak ciężkim upadku, lękać ſię nie trzeba, ażeby co w tym roku lub naſtępującym przedſięwzięli Zwycięzka flotta w naywiękſzym była niebespieczeńſtwie po batalii roztrącenia ſię o brzegi nieprzyjacielſkie, do których wiatr gwałtowny okręta dużo ſkołatane napędzał.

Eſkadrę Admirała *Kingsmill* 15 ſtatkami wojennemi wzmocniono: ſtrzeże on nadbrzeżow *Irlandzkich*; w tym Króleſtwie nie przeſtają areſztować i sądzić ludzi podeyrzanych; mnóſtwo ich do podziwienia wielkie winszować każe *Anglikom*, iż ſię nie powiodło w roku zeſzłym Generałowi *en Chef Hoche* przedſięwzięte wylądowanie. Od flotty Lorda *S. Vincent* jeſzcze jeden okręt przybył do *Portsmouth*, na końcu Września ten Admirał krążył z 20 ſtatkami pod *Cadix*: *Maſſaredo*, który ich liczy z okładem 30. nie śmiał z mieysca ruſzyć. Maytkom rozdano 80 tyś: piaſtrow, w nadgrodę za te okręta w Lutym zdobyte na *Hiszpanach*.

Wſzyſtkie Hrabſtwa i miaſta *W. Britannii* przysyłaią Królowi Jmci uroczyſte powinszowania z okoliczności odnieſionego zwycięztwa nad flottą *Batawow*. Rząd włożył kwarantanę na wszyſtkie okręta z *Ameryki Północney* przychodzące; ponieważ w rozmaitych mieyscach, mianowicie w *Pensylwanii* żółta gorączka panuie. Toż ſamo dzieie ſię na wyspie *Grenada*. Z *Jamaiki* wiadomości mamy, iż *Francuzi* czynią ſtraszliwe przygotowania do attaku ſtanowiſk zaiętych w *S. Domingo* woyſkiem *Angielſkim*; które ponieważ od niemałego czasu żadnych iuż poſiłkow nie otrzymało z *Europy*, rzecz wątpliwa, czyli siłom przewyższaiącym dać odpor wydoła.

Miniſtrowie podobno uwiadomieni, iż nieprzyiaciel nad wſzelkie podobieńſtwo myślić nie przeſtał o wylądowaniu, 23. tyś. kul 18. funtowych, i bomb kilka tyſięcy zaprowa-

dzić kazali do brzegow *Irlandzkich*. Armaty i możdzierze pierwiey przesłano. Z *Gibraltaru* donoszą, iż *Hiszpani* w obozie *S, Ro cha* gotuią się do bombardowania twierdz n..szych, woyska codziennie nowe przychodzą. Nasz garnizon składa się z 5 tyś. *Lord S Vincent* odesławszy kilka okrętow do *Anglii*, kilka w *Gibraltarze* zostawiwszy, z resztą d. *Lisbony* odpłynąć musiał, według danych sobie rozkazow, ażeby tym skuteczniey *Królowę Jmść Portugalską* wstrzymywał od ratifikacyi traktatu z *Francyą* podpisanego.

z Paryża 24. *Październikaz Gazety Leydeńskiey*

Kommissya z 7. osob wyznaczona do napisania prawa *Ostraczimu* przeciw Szlachcie w kraiu pozostałey, miarkuiąc iż proiekt pierwszy nikomu, oprócz garstki wzgardzonych *Jakobinow* do smaku nie przypadł wygotowała co rychley drugi; ten po wielu sporach, odmianach, i poprawach. Rada 500. przyieła w treści następuiącey: 1. Dawna Szlachta, iakiegokolwiek bądź nazwania, nie mogą bydź obywatelami *Francuzkiemi*, wchodzić do zgromadzeń pierwiastkowych lub elektoralnych, sprawować urzędow kraiowych, aż po upłynionym czasie naznaczonym w artikule 10. Konstitucyi względem cudzoziemcow. 2. Do tego prawa należeć nie maią Szlachta, którzy zasiadali w zgromadzeniach narodowych. wyiąwszy co się protestowali przeciw zniesieniu szlachectwa; Direktorowie, Ministrowie, woyskowi, słowem wszyscy, którzy dowiodą iż bronili sprawę wolności i Rzeplitey. 3. Jak zaś tego dowodzić maią, będzie przepisano.

Ociec Generała *Augereau* umarł; pogrzebiony w przytomności wielu Reprezentantow, Generałow, &c. którzy tym sposobem okazać chcieli swoy szacunek Wodzowi *armii Niemieckiey*. Młody Fizyk *Garnerin* iuż to trzecią odprawił podróż powietrzną; pod czas ostatniey z wysokości 400. sążni spuścił się na ziemię w całości za pomocą *parachute*.. w *Madrycie* d. 2 t. m. ieszcze miano nadzieię, iż *Królowa Jmść Portugalska* ratifikować zechce traktat zawarty z *Rzeplitą*. Tym czasem Kawaler *d' Aranjo* wyiechał z *Paryża*. Mówią, iż Direktoriat przełożyć kazał Ministrom *Lisbońskim*, na iakie niebespieczeństwo narod swoy narażaią nie chcąc potwierdzić traktatu na mocy wszakże danych instrukcyi podpisanego; dni 30. do namyślenia się pozwalaią.

Generał *Lasne* na czele 5. tys. woysk i 400. Kanonierow przez Departament *Mont-Blanc* (*Sabaudyą*) w kraczaiąc do Prowincyi Połódniowych, wydał proklamacyą. „ Nieszczęśliwi, powiada, patrioci, którzyście „ dotąd nie zgineli od miecza niecnych zabóycow, wychodźcie, i współ-braci waszey ukażcie się bez boiaźni. Wy zaś nieprzyiaciele Rzeplitey, ieżeliście nie byli zupełnie „ pokonanemi w dniu pamiętnym 5. Września; ieśli stoicie dotąd na ziemi Oyczystey; „ iuż was prawa osądziły; znaiome światu „ zbrodnie wasze, ostatnia wam godzina wnet „ wybiie; dziś przybędę; iutro żyć przestaniecie. „ To czytaiąc trudno nie zadrżeć. Jakoż z pociechą słyszemy, iż do połódniowych Departamentow powraca spokoyność.

Przypisać ią trzeba staraniom usilnym Generała Kommenderuiącego we *Włoszech*, który chociaż roztargniony mnóstwem interessow nayważnieyszych, w Prowincyach sobie powierzonych utrzymuie porządek i prawom posłuszeństwo. O woynie teraz mniey mówią niż przedtym. Przygotowania do lądowey znacznie się zmnieyszyły; biegaią nawet pogłoski, iż Direktoryat w krótce Radom doniesie o pomyślnym ukończeniu negocyacyi w *Udine*. Inskripcye znacznie w górę poszły. Kredyt ich byłby nierównie większy, gdybyśmy powszechnego pokoiu bydź mogli pewnemi. Lecz o ugodzie z *Anglią* nie słychać; owszem, utrzymuią, iż *Król Angielski* postanowił raz trzeci Posła do *Francyi* nie przysyłać.

Na ostatniey sessyi Rady 500. czytano Rapport przysłany z *S. Domingo*; stan tey wyspy, chociaż mniey kwitnący niżeli był przed rewolucyą, nie iest przecie tak opłakany, iak dotąd udawano. *Anglicy* opuszczaią coraz więcey stanowisk zaiętych; i w krótce, iak sobie pochlebiamy, ze wszystkich ustąpią. Korsarze nasi, którzy wielkie nieukontentowanie pokazali z traktatu zawartego z *Portugalią* większe pokażą ieśli dóydzie do końca ugoda, o którą z ministrami stanow *Amerykańskich* traktować zaczęto. Dobrą z tey strony nadzieię mamy, ponieważ uznał Direktoryat, iż z tych kłótni sami tylko *Anglicy* mogą korzystać.

Concilium Narodowe Kościoła *Francuzkiego* nieustaie w prawach przedsięwziętych. Oycowie co Niedzielę zgromadzaią się do Kościoła; z nich ieden zawsze Biskupim obrządkiem odprawuie nabożeństwo Niedawno święcono Biskupa *S. Omer*, obywatela *Asselin*, który lat 20. uczył Teologii w *Paryżu* Wyznaczone są Kongregacye do rostrząsania ważnieyszych materyi. Biskup *de Blois* sławny i uczony *Gregoire* podał temi dniami uwagi swoie względem stanu Kościoła *Francuzkiego*, i Religii Chrześciańskiey w *Europie* i po całym świecie. *Concilium* dzieło iego drukować kazało. Inna Kongregacya gotuie usprawiedliwienie przed obliczem wszystkich wiernych Kościoła Konstitucyinym zwanego. Ogłoszony iuż iest przepis względem przyszłey Biskupow elekcyi. Dziennik czynności wszystkich drukować pozwolono; co iawnie dowodzi, iż Rząd do interessow prawdziwie Duchownych mieszać się nie chce.

z Mediolanu 16. *Października z Gazety Frankfortskiey.*

Rząd kraju *Mantuańskiego* postanowił obchodzić uroczyście pamiątkę doroczną narodzenia *Wirgiliusza*. Wczora w cezorem Akademia scyencyi i nauk wyzwolonych zgromadzić się miały. Towarzystwo *Arkadow* z niemi złączone zasiądzie w sali do tego wyznaczoney. Każdy chcący uczcić pamiątkę wielkiego Poety, może tam czytać wiersze swoje, jakimkolwiek bądź językiem pisane.

W całym zaś mieście znaydujące się *busta* i potrety *Wirgiliusza* wieńcami laurowemi i kwieciem ozdobione będą. Naostatek 50 młodych panienek ze skarbu publicznego wezmą posag. Cały ten obchod wynalazkiem jest Generała *Miollis* w *Mantui* kommenderującego.

We wszystkich Departamentach *Rzpltey Cisalpińskiey* czynią teraz wielkie do woyska zaciągi. Jeśliby nad nadzieję do rozpoczęcia nowey przeciw *Austryakom* kampanii przyjść miało, ujrzemy odnowiony u nas przykład zdarzony pod *Robertspierrem* r. 1793. powszechna będzie rekwizycya każdy człowiek od lat 18 do 30 broń wziąć musi. Już się uformowała według rozkazow Generała *Buonaparte*, woluntaryuszow kompania z przednieyszey młodzi złożona, nie wiadomo jednak czyli im Direktoryat, jak żądają, pozwoli wziąć imie: *Korpusu wolności.*

Donoszą z *Ferrary*, iż wkrótce przedane będą dobra zwane *Mesola* traktatem *Tolentińskim* ustąpione *Francuzom*, część jednak wartości trzecią sobie zostawił *Ociec S.* Kommissarz *Haller* oszacował dobra pomienione z przyległościami i pałacem w *Ferrarze* 610 tyś. szkudow. Przed 20 laty kupując one *Pius* o blisko 2 millionow zapłacił. Nie wiemy jak przyimie *Dwór Rzymski* ten postępek Republikantskiego Kommissarza. Spodziewać się należy, iż uwiadomiony Generał *en Chef*, wzgląd większy na sprawiedliwość mieć będzie. W *Turinie* Kommissya skarbowa edyktem niedawno wydanym zawiesiła kurs biletow większą nad 50 liwrow cenę maiących; nakazuje Duchowieństwu kontribucyą 50 millionow, wszystkie zaś inne dobra zapłacą podatek 2 od sta wartości swojey.

z Wenecyi 16 Października z Gazety Frankfortskiey.

Że wszystkich miast i Prowincyi przedtym *Weneckich* przybyli już Deputowani do dawney ich stolicy, maiąc bydź świadkami powtórnych odmian, które *Francuzom* podoba się czynić w rządzie u nas domowym. *Bergamo*, *Crema* i *Brescia*. jako już do *Cisalpinow* należące, zostały wyjęte od prawa powszechnego. Chociaż Generał *en Chef* i zastępca jego Generał *Baraguey d' Hilliers* nie raz nawuszniey w proklamacyach swoich przekładał nam konieczną potrzebę uzbrajania się dobrowolnego, na uformowanie korpusu Kawaleryi w liczbie głów 500, kilku ledwie się znalazło szlachetnych *Wenetow*, którzy Kommendantom wyznaczonym z ochotą imiona swoje podali.

Tę opieszałość widząc Republikanscy wodzowie, do skutecznieyszych wzieli się srzodkow. Zaczem więc rozkazem sporządzono regestr naybogatszych w kraju całym familii, z których każda w dniach nayWięcey 10 dostoynego młodzieńca na łonie swoim wybrać, uzbroić, opatrzyć we wszystko, i do główney kwatery przystawić jest obowiązana. Oświadczył *Buonaparte*, iż 500 szlachetnych *Wenetow* koniecznie mieć żąda w straży swojey, jedni to mają za nieposlity zaszczyt i distinkcyą dla nas pochlebną, inni wnosząc sprawiedliwiey, iż Wodz rozsądny nie może osoby swojey powierzyć nieprzyjaciołom nie dobrze przejednanym, chce raczey mieć tyle wierności *Weneckiey* zakładnikow, ile żołnierzy z kraju naszego liczyć będzie.

Ta ostróżność nie jest daremną, jeśli prawda jest, iż *Wenetowie* ucizkiem wielorakim przyprowadzeni do rospaczy, wyglądają tylko pory szczęśliwey do zrzucenia jarzma *Francuzkiego*. Ten był zaiste zamiar odkrytego niedawno spisku; wchodzący do niego wszystko łożyć mieli na zwalenie wszczepione drzewa wolności i rządow *Demokratycznych*. Między 70 aresztowanemi, liczą 10 municypalnych, tylez plebanow; *patriciuszowie* i woyskowi liczbę dopełnili. Obywatel *Zechini* spisek wyjawił. Generał *Baland* w niwecz obrócił onego zamysły. Wierzyć temu potrzeba, poniewaź tak mówi municypalność w proklamacyi wydaney d. 15. Na sessyi wczorayszey oświadczył Prezydent, iż między osobami aresztowanemi jest mało prawdziwych winowaycow.

z Madritu 26 Września z Gazety Courier du Bas-Rhin.

Dzień 2 następującego miesiąca Października przeznaczony jest na zaślubienie *Xcia Pokoju* z córką *Infanta Ludwika*. Gdy Xiężniczka do Pałacu *Escurial* zbliżać się będzie, potka ją cały Dwór Królewski o dwie mile w *Guardarsama*, spokrewnienie się z panującym domem w *Hiszpanii*, jakeśmy już dawniey donieśli, według powszechnego rozumienia, ma bydź ostatnim kresem wielkości pierwszego Ministra; wszyscy prawie *Grandowie* są mu przeciwni; Ci głośno wołają, ażeby rząd krajowy oddano człowiekowi mało w Oyczyźnie znajomemu, lecz poważanemu za granicą, mianowicie we *Włoszech*, gdzie Kawaler *Azzara* posłuje od r. 1777. Był on przyjacielem *Rafała Mengs* męża malarzom wieku 16 równego, i dzieła jego dał poznać światu.

Nic nie mamy nowego od granic *Portugalskich*, nic z portow całego Królestwa: głoszą iż *Lord S. Vincent* ma przedsięwziąć wyprawę nową na podbicie *Teneriffy*, gdzie dziś flotta z *Ameryki* powracająca w bespiecznym jest schronieniu. W takim razie podobno przyidzie Admirałowi *Massaredo* wynisć z *Cadix*, potkać nieprzyjaciela, i jeśli szczęście z wiatrem posłuży płynąć do *Brestu*. Nie zbywa na okrętach *Hiszpanow*, tylko siły marskie rozerwane, w *Cadix*, *Ferrol* i *Carthagena* mając bezczynnie muszą poglądać na nieprzyjaciela brzegom i miastom swoim próżnego. Nie zginęła przecie nadzieja, iż 3 eskadry kiedyżkolwiek w jedno się zgromadzą: Admirał *Angielski* niepodobna żeby strzeżone dotąd upornie stanowisko trzymał w terazniejszey porze; i jeśli *Portugallia* dochować zechce traktatu z *Francyą* zawartego *Lord* zwycięzca będzie przynaglony wrócić się do domu; w ten czas *Toulońskiey* flottcie i *Weneckiey* poda się sposobność nas posilkowania.

Nro 13.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 14. LISTOPADA ROKU 1797. WE WTOREK.

z Hagi 28. Października z Gazety Leydeńſkiey.

Między *Egmont i Wyck* na przeciw tego mieyſca na którym d. 11. bitwę Admirał *de Winter* miał z *Anglikami*, wyſtawiony bedzie monument na pamiątkę Rycerzow poległych w obronie Oyczyzny, z napiſami ſtoſownemi. Jakoż godni ſą tey nadgrody *Batawowie*, którzy w tym dniu pamiętnym walczyli. W 19. wieku *Tromp i Ruyter* po wielorakim doświadczeniu, oświadczyli na oſtatek *Stanom Generalnym*, iż przez honor i ſumnienie nie mogą ſił Rzeplitey ſłabych przeciw ſilnieyszemu ſtawić nieprzyiacielowi; i znaczny wnet poſiłek otrzymali. Toż ſamo w zeszłym mieſiącu przekładał Admirał *de Winter*; lecz wysłuchany nie był. Długo, bo ieszcze od zprzymierzenia ſię naszego z *Anglikami*, zaniedbane ſiły morſkie narodu, nie pozwoliły nam takiey wyſtawić potęgi, którąby nieprzyiacielſkiey mogła wyrównać.

Lecz co ſię teraz ſtać nie mogło dla błędow rządu dawnieyszego, i domowey u nas niezgody, ſtać ſię może w roku naſtępuiącym. Na materyałach do budowli okrętow, na maytkach do osadzenia zbudowanych, zbywać nie może; nie było umyſłow iedności, nie był ochoty. Wſzyſtko dziś nową poſtać bierze. Przegrana, Oyczyzny niebeſpieczeńſtwo, zdaie ſię dziś tłumić względy ſzczególne i zawiści. Maytek dotąd opieszały nieſie z ochotą życie w ofierze; bogacze ſwoy maiątek; a ieśli rząd korzyſtać potrafi z powszechnego zapału, *Batawowie* po chwili mogą klęſk wetować odnieſionych.

Wſzyſtkim którzy ſię mężnie w bitwie oſtatniey ſtawili, rozdane będą medale, iakie niegdy rozdawał *Stadhuder* rycerzom pod *Doggersbank* walecznym. Konwencya narodowa, Kommiſſarze do zarządzania morſką i lądową potęgą wyznaczeni, noſić będą 6. tygodniową żałobę. Ze wſzyſtkich miaſt i Prowincyi do Prawodawcow przychodzą liczne odezwy, ażeby nic nie oszczędzaiąc uſiłowali ſiłę narodu przyprowadzić do tego ſtopnia, na iakim była za Przodkow naszych. Dzieło zaiſte trudne; lecz nie ieſt niepodobne. A ieśliż *Anglicy* liczne czynią ſkładki dla zaradzenia potrzebom i nędzy zwycięzcow ranionych, wdów i ſierot; równie ſą względni *Batawowie* dla walecznych, acz mniey ſzczęśliwych obrońcow ſwoich.

Nie można bez nieſprawiedliwości utrzymywać, żebyśmy zdradą lub męſtwa czy doświadczenia niedoſtatkiem zwalczeni byli. Przemoc nieprzyiacioł wſzyſtkiego dokazała. Wyiowszy fregaty i ſtatki pomnieysze, które bez ſzkody do portow zawinely, okręta woienne zabrane od *Anglikow*, i te co nam ſię zoſtały, niezmiernie ſzkodowały. *Delft* od 56. armat na brzegach *W. Britannii* zatonoł. Inne z masztow, lin, i żaglow ogołocone, przeſtrzelone, z trudnością *Duncan* uprowadził. A co iuż naywiększym będzie dowodem, jak walczono zapalczywie, trzech z naszey ſtrony Admirałow ieſt ranionych, 4. Kapitanow zabitych, nie licząc wielu niższych Officyerow.

Ogulna zabitych i ranionych liczba dotąd nie wiadoma. Nic też *Anglicy* o ſtracie ſwoiey nie rzekli dokładnego. Liſty z *Jarmouth* piſane donoszą, iż w żadney bitwie pod panowaniem *Jerzego* 3. ſtoczoney tyle krwi nie przelano. Też liſty przydaią, iż młody nasz maytek chciał w pomienionym porcie ſtoiący okręt zdobyty *Hercules* wysadzić na powietrze; iuż w ſam wſzedł drzwi do ſkładu prochowego, gdy zoſtał poſtrzeżonym. Mamy za rzecz pewną iż Ambaſſador Francuzki *Noel* odwołany będzie; mieysce iego zaſtąpi *Lacroix* Miniſter przedtym intereſsow zagranicznych; ſłowem Dyrektoryat wielkie teraz czyni odmiany, wynosząc na urzędy kraiowe, i Poſelſkie za granica obywatelow ſobie znaiomych z gorliwego przywiązania do władzy wykonawczey.

z Cadix 2 Października z Gazety Berlińſkiey.

Burze ieſienne przymuſiły *Lorda S. Vincent* zaniechać opasania portu naszego; część *Angielſkiey* flotty odeſłano do *Gibraltaru*; na czele drugiey sam Admirał odpłynął do *Lisbony*, widziemy iednak fregat kilka nieuſtannie krażących; snadź Admirał zwycięzca chce bydź wcześnie uwiadomionym o naszych obrotach. Nie masz atoli podobieńſtwa ażebyśmy przynaymniey prędko wyiść mogli pod żagle, chociaż 32 okręty liniowe mamy do wypłynienia na morze gotowe. Admirał *Massaredo* po oddaleniu ſię nieprzyiacioł równie bydź ſię zdaie nieczynnym, jak był pierwiey. Lękamy ſię bardzo o bogato ładowne okręta, które w portach *Teneriffy* rzuciły kotwicę.

jeśli w teraźnieyszych okolicznościach żeglując do *Cadix* wspa te nie będą od wielkiey flotty. Przyznać trzeba, iż dziś porę mamy jedyną, gdy nieprzyjacioł siły są rozdwojone.

z Coblence 21 Października z Gazety Frankfortskiey.

Francuzi nowe raz jeszcze rekwizycye rozpisali na Prowincye w *Niemczech* zawojowane. Nasze miasto musi dostarczyć płótno, naczynia miedziane i blaszane, zboże &c. czegośmy nie doświadczali, gdy Generał *Hoche* stał na czele armii *Sambry i Mozy* w ostatnich zwłaszcza miesiącach. Zewsząd Kommissya w mieście *Bonn* zasiadająca odbiera liczne i silne *protestacye* przeciw uprojektowaney, i już przyprowadzoney do skutku *Cisrenanizacyi*. *Neuss Propagandistami* napełnione, przesłało napisaną w naymocnieyszych wyrazach; lecz Kommissarze wyższym rozkazom powolni albo ich nie czytają, albo rozumieć niechcą, albo nakoniec karzą zbyt śmiele mówiących; pomieniona protestacya tak się kończy.

„ Oświadczyła niedawno Kommissya, i
„ wyrokiem uroczystym zaręczyła wolność
„ każdemu miastu i obywatelowi, taki rząd
„ wybierać jaki się naylepiey podoba. Otoż
„ więc oświadczmy iż z teraźnieyszego je-
„ steśmy kontenci, bośmy pod nim żyli spo-
„ koynie i szczęśliwie. Pozwalacie człowie-
„ kowi aktem konstitucyinym *Francuzi*, my-
„ ślić. mówić i czynić, jak chce naylepiey:
„ za cóż się gniewacie, iż chęć naszą, na za-
„ pytanie urzędowe objawiamy bez obłudy;
„ możecież więc nam przyganić, iż się brzy-
„ dziemy nowością, do starożytnych praw i
„ zwyczajow przywiązani, póki pokoy po-
„ wszechny odmiany nie przyniesie. Dozwol-
„ cież żyć nam w pokoju; odrzućcie prożby
„ *Niemcow* odrodnych. ktòrzy na tych nowo-
„ ściach grunt wielkości swojey położyli;
„ ludzie nie znający przemysłu, pracy, i cno-
„ ty, osławieni przed współziomkami, bez
„ czci i szacunku, w domowych zawichrze-
„ niach całą kładąc nadzieję, w nich szukają
„ powagi i majątku. dogodzenia zemsty i am-
„ bicyi. „

z Wetzlaru 23 Października z Gazety Frankfortskiey.

Dziś rano Hrabia *Oettingen* sprawować zaczął urząd dostoyny wielkiego Sędziego Kamery Cesarskiey. Ponieważ zaś okoliczności w których się dziś *Rzesza* znayduje, nie dozwoliły obchodzić ten akt z zwykłą uroczystością, zastąpiły niedostatek przysłane od sztabu kompanie *Francuzkich* grenadyerow, którzy wszystkie honory woyskowe *Hr: Oettingen* czynili. Dziś z poł dnia prowadzono przez miasto nasze od *Renu* wiele ciężkich armat.

z Colonii 22 Października z Gazety Berlin:

Codziennie widziemy przechodzące regimenta armii północney do *wyższego Renu*. Może to jednak nastąpić, iż do *Hollandyi* znowu powrócą. W niektórych mieyscach, mianowicie teraz po zwycięstwie Admirała *Duncan* nad flottą *patriotow*, stronnicy *Stadhudera* zamysłow swoich nie tają. Rewolucyoniściowie *Cisrenańscy* już do Xięstwa *Juliers* trafili. Niedawno zaszczepili drzewo wolności w mieście *Bergheim*. Z wieśniakow okolicznych żaden wezwany nie był przytomny temu *aktowi*; dowodźcy więc innych świadkow nie mieli oprócz 40 Dragonii *Francuzkiey*. Nowa Municypalność nasza odebrała u dawnych Burmistrzow klucze od kassy publiczney; ostatni zostają w areszcie, niechcąc uznawać władzę mocą narzuconych urzędnikow.

z Strasburga 23 Października z Gazety Frankfortskiey.

Generał *en Chef armii Niemieckiey Augereau* obchodził uroczyście akt żałoby na pamiątkę poprzednika swojego, w obecności Generałow *Desaix*, *Lefevre*, i innych wielu: potym przez *Landau* udał się do *Creutznach*. Kommissarz Direktoryatu *Maingot* odebrawszy w *Berne* wiadomą odpowiedź pojechał do *Zurich*, gdzie równym sposobem domagać się będzie oddalenia z kraju Ministra *Angielskiego Wickham*; przydają nawet, iż niechce Direktoryat, ażeby odtąd Poseł *W. Britannii* znaydował się w *Szwaycarach*.

z Heidelberg 26 Października z Gazety Berlińskiey.

Dzisieyszey nocy Kuryer z *Wiednia* przybyły do główney kwatery w *Schwetzingen* przywiozł *Arcy Xięciu Karolowi* wesołą nowinę, iż z dnia 17 na 18 w *Udine*, nie już *armisticium* jak w *Leoben*, lecz pokoy ostateczny został podpisany między *Cesarzem Imścią* i *Rzpltą Francuzką*. Podobną tey wiadomości inny goniec przywiozł do *Frankfortu*.